

Replik til Proff. Dr. W. Scharling og V. Falbe-Hansen
om Beregningen af en Nations Formue.

Af

Dr. Cl. Wilkens.

Jeg er Redaktionen taknemlig for, at den har givet mig Anledning til strax at svare paa de Modbemærkninger, som Proff. Dr. Scharling og Falbe-Hansen have vist mig den Ære at føje til min Afhandling. Da denne nu foreligger sammen med de kritiske Noter, kan mit Tilsvar blive ganske kort.

Det første Punkt, som det ligger mig særlig paa Sinde at fremhæve, er, at den Forudsætning, der som det synes særlig har bragt Prof. Scharling af en vis Ridderlighed og Prof. Falbe-Hansen som formentlig Selvforsvar til øjeblikkelig at svare mig, ikke eksisterer. Jeg nærer en saa fuldstændig Overbevisning om den Omtanke og Indsigt, der har ledet Prof. F.-H.s Opgjørelse, at jeg mindst af alt vilde have, at nogen skulde faa den Mening, at min Kritik særlig var rettet mod ham. Hvad jeg har kriticeret er den almindelige Methode, idet det er min Overbevisning, at man ved at regne den kapitaliserede Jordrente med begaar en stor Fejl, idet en betydelig Del af Nationalformuen da regnes

dobbelt. Prof. F.-H. har misforstået mig, naar han antager, at jeg har villet fremstille det som noget «højest idealt», om Nationalformuen opgjøres paa den Maade, at alle Samfundets Medlemmer, juridiske Personer o. s. v. paa en fuldstændig nøjagtig Maade opgjorde deres økonomiske Værdier, i hvilket Tilfælde Jordrenten vilde blive regnet med. Som selve Sammenhængen og mine Ord (S. 203) vise, var min Mening den: selv om Nationalformuen blev opgjort paa denne idealt-fuldkomne Maade, — praktisk ubrugelig, fordi Selvopgjørelse altid vil blive langt mindre korrekt end Opgjørelse ved Nationaløkonomerne ud fra de objektive Data, der staa til deres Raadighed —, saa vilde hin Fejl dog indtræde. Den kapitaliserede Jordrente blev regnet med, men den tilsvarende Skyldpost ikke regnet fra. Min Mening er simpelt hen den: Nationaløkonomerne skulle først opgøre Nationalformuen som nu, men saa se at regne ud hvad der maatte betragtes som Jordrente — et overordentligt vanskeligt Arbejde — og trække den fra. Saaledes fik man nogenlunde den rene Nationalformue. Men som sagt, det er den, ikke særligt af Prof. F.-H., men i de forskjellige Lande benyttede Beregningsmaade, jeg har kriticeret.

Min egentlige Grundbetragtning ere forøvrigt hverken Prof. S. eller Prof. F.-H. komne ind paa. Hvad Prof. S. særlig kriticerer, er en Hovedforudsætning for min Betragtning, selve Jordrentetheorien. Det er maaske muligt at svække Betydningen af Jordrentefænomenet en Del, men da der ikke gives mange Nationaløkonomer, der helt ville nægte det eller nægte, at Næringsmidlerne i det Hele have Tendens til at stige i Pris med Befolk-

ningsforøgelsen, saa vedrører dette ikke selve min Grundbetragtning: hvis Jordrentefænomenet eksisterer og hvis Jordrenten i det Hele i gamle og stærkt befolkede Lande har Tendens til at stige, naar Befolkningen stiger, vil man komme til at regne fejl, hvis man ikke trækker den kapitaliserede Jordrente fra Nationalformuen.

Mine Tal have ikke prætenderet andet eller mere end at tjene til Anskueliggjørelse af en Sætning, hvori jeg véd mig i Overensstemmelse med de fleste Nationaløkonomer: Jordrentens Stigningstendens. Jeg har ikke lagt nogen sær Vægt paa dem. Prof. S. har imidlertid ofret dem en længere og interessant Omtale. Hvad det første Punkt, Bevægelserne i Englands Kornpriser fra 1790 angaar, har Prof. S. Ret; disse Tal ere for aforistiske til at give noget korrekt Billede, men i Hovedsagen er her ingen Differens. Jeg har selv gjort opmærksom paa, at Kornpriserne have deltaget saa lidet i Stigningen, og angivet Grunden, at de ved den internationale Handel væsenlig bleve bestemte ved Prisen paa Korn i Lande, i hvilke Jordrenten var lav eller ingen, og dette taler saaledes til Fordel for min Anskuelse (sammenlign hos mig S. 206 og 220 midterste Stykke hos Scharling). Vægten maatte saa lægges paa Kjødpriserne. Med Hensyn til disse er der en virkelig Differens mellem Prof. S.s Tal og mine, men en stor Del af denne udjævnes, naar en mulig Tvetydighed i mine Ord, der har vildledet Prof. S., hæves. Mine Ord ere: «Kjødpriserne fra 1771—1850 stege med 66,6 pCt. og fra 1850—1877 i overordenlig stærk Stigning med yderligere 134 pCt. (ialt 200 pCt.).» Meningen ued dette «yderligere» er, at 1771 er taget som Ud-

gangspunkt, medens Prof. S. tager 1850 som Udgangspunkt. Medens vi ere enige om Stigningen, bliver der dog en Differens tilbage angaaende dennes Størrelse; rimeligvis har min Kilde*) Uret, og Prof. S. Ret.

For en Sikkerheds Skyld maa jeg væрге mig mod den Opfattelse af mine Ord, at en Stigning i Nationalformuen nærmest kun bliver et Udtryk for en forholdsvis tiltagende Fattigdom hos Befolkningen (Scharling). Det forekommer mig ikke, at dette ligger i mine Ord. Jeg har udtrykkelig fremhævet, at Spørgsmaalet bliver, om den virkelige Fremgang er større eller lig med eller mindre end den kun tilsyneladende, der finder Sted ved Jordrentens Stigning (se S. 203 øverst). Jeg har ikke været blind for, at Nationalformuen faktisk er stegen, at Produktionens Fremgang i det Hele har været større end Befolkningens, at Levfoden er hævet. Heller ikke har jeg overset, at en Del af Stigningen af Danmarks Jordrente skyldes de gunstige Konjunkturer, Forholdet til England. Ved min Bemærkning, at da Danmark ikke er et afsluttet Land, ville de nye indtagne Jorder, trods deres i Almindelighed mindre gode Bonitet, ogsaa for største Delen kunne give Jordrente, var der tænkt paa dette Forhold. For et enkelt Lands Vedkommende har jeg overhovedet heller ikke tænkt paa at ville paastaa, at Stigning i Jordafgrødens Pris altid skulde skyldes det stærkere Tryk paa Subsistensmid-

*) Caird: Landed Interest 1878 P. 157 citeret af Yves Guyot: La science économique. 1881. Samtidig bemærker jeg her, at mine Tal om Jordrentens Stigning i Frankrig ere hentede fra samme Bog og tagne efter A. de Foville: La transformation des moyens de transport. Paris 1880.

lerne. Ved den internationale Omsætning bliver Forholdet jo her saa indviklet, at der endogsaa kan gives Lande, for hvis Vedkommende selve den kapitaliserede Jordrente eller en Del af den skal regnes med i Nationalformuen, fordi de mindre givende Jorder, hvis Produktionsomkostninger for Jordafgrøde komme til at bestemme Prisen, ligge i andre Lande. Men jeg tror, at min egenlige Grundbetragtning er logisk rigtig for et sluttet Samfunds Vedkommende.

At der i de kritiske Noter til min Afhandling er meget, jeg med Glæde tager ad notam, er en Selvfølge. Et vigtigt Moment for Betragtningen af Nationalformuens Stigen, social-politiske Forhold, som her Fæstejordens Overgang til fri Ejendom osv. fremhæver Professor S. med Rette. Et andet vigtigt Moment for hele Betragtningen fremdrager Prof. F.-H., naar han fremhæver, at jeg overser, at der er andre Momenter, der bevirke, at en Nations Formue kan voxe mindre end dens sociale Værdi. Jeg har ikke overset dette, men jeg har ikke draget det frem, fordi jeg efter en Overvejelse, som jeg vilde give en anden Plads, var kommet til det Resultat, at dette Moment i Virkeligheden enten betød forholdsvis lidt lige overfor Jordrenten eller skyldtes Faktorer, der ogsaa have vist deres Virkning ved at modvirke Jordrentens Stigningstendens.

Jeg nærer den Overbevisning, at man i Nationaløkonomien efterhaanden vil komme til Erkjendelse af, at her virkelig er en betydelig Fejl i Beregnemaaden, og at man vil forandre Opgjørelsens Methode derefter. Og naar jeg nu her har kastet denne Tanke ud i Verden, saa er det mig en Tilfredsstillelse, at den strax

fremkommer med kritiske Bemærkninger af Mænd, der forene saa stor Kyndighed med en saa varm Interesse for Sagen. Jeg takker dem for de Noter, de have føjet til min Afhandling, — maa jeg tilføje det Ønske og det Haab, at det ikke maa blive det sidste Blik, de kaste paa dens egenlige Grundtanke.
